

"Onunla oturub 5 dəqiqə söhbət edirsən, duranda evə yox, birbaşa dağlara getmək istəyirsən". Gənc səyahətlərdən biri onun haqqında bu cümləni yazmışdı. Əslində, belə olması təbii, çünki, o, dağlara olan sevgisinin ardınca gedib bu sahədə adını tarixə yazdıran bir şəxsdir. Söhbət Azərbaycan alpinizminin canlı əfsanəsi adlandırılan İsrafil Aşurlıdan gedir.

Qeyd edək ki, İ.Aşurlı dünyanın ən hündür zirvəsi hesab olunan Everestə Azərbaycan bayrağını sancan, Şimal qütbünü fəth etmiş ilk azərbaycanlıdır. Eyni zamanda keçmiş SSRİ-nin beş ən hündür zirvəsinin hamısını fəth edib və "Qar bəbiri" fəxri adını qazanan ilk azərbaycanlıdır. O, həm də dünyanın bütün qitələrinin ən hündür zirvələrini fəth edən doqquzuncu alpinist olub. Bu yaxınlarda isə dünyanın 4-cü ən yüksək zirvəsi olan Lxotse-ni fəth edib.

Yazmaqla bitməyəcək dərəcədə nailiyyətləri o, 20 il ərzində əldə edib. Hazırda 50 yaşlı olan müsahibimiz deyir ki, bu yaş alpinistin

Burada ruh yüksəkliyi də, eyforiya da, sevinc də var. Yüksək və çətin dağlardan danışırıqsa, daha sonra yorğunluq gəlir və bərpa olmaq üçün zaman tələb olunur. Amma sonra mən yenə yeni zirvəyə çıxmaq arzusu ilə alışıb yanırım və yeni arzumun gerçək olması üçün yenidən yol qət edirəm.

- Yorğunluğu atmaq üçün nə qədər zaman lazım olur? Bunun üçün nələrdən istifadə edirsiniz?

- Bu ekspedisiyanın çətinliyindən asılıdır. Məsələn, 2011-ci ildə Kançenqanqa zirvəsinə qalxmaq olduqca çətin idi və mən ora çox fiziki və mənəvi güc sərf etdim. Bu ekspedisiyadan sonra mən "sıxılmış limon" kimi idim. Ekspedisiyadan sonra təxminən altı ay bərpa olunmaq mərhələsi getdi. Amma ümumiyyətlə, yüksək olmayan dağlardan sonra bərpa çox sürətlə gedir.

- Bu marağ sizdə nə vaxt yarandı?

- Əvvəllər dağların arzusunda deyildim. 1999-cu ildə mənə Hindistana səfər etmək və dünyanın üçüncü ən hündür zirvəsi olan Kançenqanın (8586m) ətəyinə - Qoça La (5000 m yüksək) aşırımına trekkinq etmək təklif

sevdiyim yazıçılardan biri Ernest Heminqvey idi. Və mənə Kilimancaroya səfər etməyi təklif edəndə, birinci yadıma düşən şey onun əsəri "Kilimancaro qarları" idi. Məndə olan nəşrdə heç bir illüstrasiya yox idi və oxuduğum zaman Klimancaro dağı, onun yamaclarında donmuş bəbiri və Afrikanın gözəl təbiətini yalnız düşüncələrimdə təsəvvür edə bilirdim. Bax, elə o vaxtdan bəri bu, belə olur. Məqsəd qoyuram və ona çatmağa çalışıram. Nəyisə dərhal həyata keçirə bilməşəm və bəzi zirvələrə isə ilk dəfədən çıxmaq mümkün olmayıb...

- Alpinistlər adətən, bir zirvəyə dəfələrlə çıxırlar. Bir dəfə fəth etdiyiniz zirvəyə növbəti dəfə getmək

Dünyanın ən hündür zirvəsinə bayrağımızı sancan azərbaycanlı

İsrafil Aşurlı: "Arzusunda olduğum dağın zirvəsində dayanarkən inanılmaz gözəl hiss keçirirəm"

Aygün Asımqızı

dağlara getməsi üçün əla dövrüdür.

- İndiyə qədər bir neçə alpinistlə söhbət etmişəm, hamısından dağa olan sevginin səbəbini də soruşmuşam. Fərqli cavablar olub, amma nədənsə o sevgini sözlə tam olaraq ifadə edə bilməyiblər. Söhbətə elə dağlara sevgiylə başlayaq...

- Heç kim sizə dağları niyə sevdiyini və nəyə görə hər dəfə dağlara geri qayıtmaq istədiyini 2-3 cümlə ilə qısa və dəqiq şəkildə izah edə bilməz. Bu asılılığı təsvir etmək elə də asan deyil. Bunu bədənin bütün hüceyrələri ilə hiss etmək lazımdır.

Eyforiya, cəsarət, gərginlik, sevinc hissələrini izah etmək çətinidir. Əfsanəvi Corc Mellorinin bir fikri həmişə xoşuma gəlib. O, jurnalistin "Nə üçün Everestə qalxmaq istəyirsiniz?" sualına qısaca olaraq belə cavab verib: "Çünki o var".

- Bizdə bir çox alpinistin böyük həvəslə arzuladığı zirvələri fəth etmişiniz. O arzuların danışıqda üzündə bir ifadə olur ki, gəl görəsən. Siz də əvvəl yaqın ki belə həvəslil olmusunuz. Zirvələri fəth etdikdən sonra o həvə hansı duyğu ilə əvəz olunur?

- Mən də onlar kimi bir xəyalpərəstəm. Sadəcə, mən artıq arzularımın bəzilərinə həyata keçirməyə nail oldum, onlarda isə hələ hər şey qabaqdadır. Əsas odur ki, bu yalnız sadə bir arzu olaraq qalmasın. Arzuları həyata keçirmək üçün səy göstərmək lazımdır. Kiminsə bu səyləri sizin əvəzinizə edəcəyini gözləmək lazım deyil. Mən bizim gənclərimizin yüksək motivasiyasına inanıram və bəzilərinin yüksək potensialını görürəm. Əminəm ki, daha çox gənc var, hansı ki, mən hələ şəxsən tanış deyiləm. Alpinizm mənim həyatımın bir hissəsidir. Dağları sevirem, ailəmin və işimin mənə imkan verəcəyi qədər dağlara çox vaxt ayırıram. Mən dağlara ilk düşdüyüm andan vuruldum. Anladım ki, imkanım olduğu qədər dağlara gedəcəm. Arzuladığım və çıxma bildiyim zirvələr var və ümidvaram ki, bu zirvələrə də çıxmağa nail olacam. Arzusunda olduğum dağın zirvəsində dayanarkən - hansı ki, bu arzuya çatmaq üçün mən çox şey vermişəm - inanılmaz gözəl bir hiss keçirirəm.

olundu. Bu səfərə gedərkən dağlar və onlara gedən insanlar haqqında heç bir şey bilmirdim. Mənim üçün bu, keçmiş SSRİ sərhədləri xaricinə ilk səfər idi. Bu səfər mənim ürəyimdə dərin silinməz təəssürat yaratdı. Himalay zirvələri mənim ürəyimi fəth etdi. Bu ekspedisiyada hansısa zirvəyə çıxmaq kimi hədəfimiz yox idi, biz müxtəlif yüksəkliklərdə olan aşırımları keçərək dağ yürüşü edirdik. Mən özümü əla hiss edirdim və hətta hündürlüyə bizim yürüşün digər iştirakçılarından daha tez adaptasiya olundum. Ətrafdakı zirvələr mənə öz gözəllikləri ilə fəth etdi və daxili səsim mənə onlara gələcəkdə qalxa biləcəyimi söyləyirdi. Amma qarşımda bütün əzəməti ilə parlayan Kançenqanqa zirvəsini görəndə və yü-

nə dərəcədə maraqlı olur?

- Zirvədən asılıdır. Məsələn, Elbrus dağının zirvəsinə tez-tez qalxıram. Bəzən ildə bir neçə dəfə. Mən bu dağı sevirem və bura ilin müxtəlif vaxtlarında yürüş edərək məşq edirəm. Yayda Elbrus bir başqa dağ olur, qışda isə tamamilə fərqli. Bununla yanaşı, son bir ildə Azərbaycan dağlarına çıxış xeyli yaxşılaşıb. Hansı ki, mən bu dağlara qalxmağı çox sevirem. Bu yay uzun bir fasilədən sonra mən doğma dağlarımızda bir neçə yürüş etməyi planlaşdırıram.

Bundan əlavə, "Bezengi" alpinist düşərgəsində təlimatçı olaraq işləyərkən, mən və Firuz Dadaşov idman qruplarını müxtəlif zirvələrə bir neçə dəfə aparmalı oluruq. Həmçinin, bələdçi qismində kommersiya qrupları ilə işləyərkən mövsüm ərzində bir neçə dəfə eyni dağa yeni iştirakçılarla da gedə bilirik. Amma bu, bizim işimizin bir hissəsidir.

- Dağa qalxmaq, alpinizm deyəndə çox adam işin qəza tərəfini də fikirləşir. Bir müsahibinizdə "Qəzaların böyük əksəriyyəti aşağı düşəndə baş verir" demisiniz. Bir az da zirvədən enməkdən danışaq.

- Təəssüf ki, çox vaxt qəzalar zirvədən enən zaman baş verir. Bəzən alpinistlər bütün qüvvələrini qalxmaya verərək, imkanlarını - güclərini səhv hesablayırlar, sonra düşən zaman ciddi problemlər yaşayırlar. Yorğunluq və diqqətin itirilməsi faciyyəyə gətirib çıxara bilər. Alpinist, reallıq hissini, özünü idarə etməyi və ətrafında baş verən hadisələrə nəzarəti itirməməlidir.

- Son vaxtlar həvəskar da olsa, dağçılığa marağ göstərənlərin sayında artım var. Sizcə, marağı artıran nədir?

- 20 ildir dağlara gedirəm. Bunu sevirem və ümid edirəm ki, hələ uzun müddət gedə biləcəm. Əvvəllər dağlara özüm üçün gedirdim, təlimatçı və məşqçi işi barədə düşünmürdüm. Lakin 2017-ci ildə dağlarımızda baş verən faciələrdən sonra, gənc alpinistlər üçün lazımı təlim sistemini hazırda olmadığını başa düşdüm. Əvvəllər belə bir sistem var idi, amma indi vakuum yaranıb. Belə ki, klublar var, amma kim və nə öyrədir, aydın deyil. Dostum və komanda yoldaşım Firuz Dadaşovla birgə, öz klubumuzu (Azərbaycan Alpinist Klubunu - AAK) yaratmaq qərarına

gəldik. Burada biz uşaqları yetişdirə, təcrübə və biliklərimizi onlara ötürə bilirik. Biz xaricdə təlim keçib, alpinizm təlimatçı adı almışıq və hazırda Azərbaycanda fəal şəkildə çalışırıq. Bizim vəzifəmiz gənc alpinistlərin dağlara dırmanma zamanı ən əsas şeyi - təhlükəsizliyi unutmamağı öyrətməkdir. Bu gün AAK mükəmməl peşəkarlar komandasıdır.

Firuz Dadaşov və Rinat Rəhimxanov may ayında xaricdə "Dağlarda xilasətme" təlimini keçiblər. Rauf Zeynalov isə Azərbaycanda buza dırmanma, idman dırmanması və qaydaya dırmanma üzrə yeganə sertifikatı olan marşrut qurucusudur.

İndi yay mövsümüdür. Bu mövsümdə biz həm bizim dağlara habelə xaricdəki dağlara ekspedisiyaları aktiv şəkildə təşkil edirik. Çox sevinirik ki özlərini dağlarda sınayanların, təlimlərə qoşulmağa can atanların sayı artmaqdadır.

- Dağa çıxanda qarşılaşdığınız ən təhlükəli durum hansı olub?

- Ən çətin 2013 və 2014-cü illərdə idi. "Nanga Parbat" ekspedisiyası zamanı terroristlər ana düşərgəmizə hücum etdilər və 10 alpinist və bir pakistanlı aşpazı qətlə yetirdilər. Hücum zamanı bizi ölümdən dağa olmağımız xilas etdi.

Sonrakı il "Şişapangma" ekspedisiyası zamanı, 6800 m yüksəklikdə. Ciddi xəstələndim, lakin ağciyər ödəmi başlamasına baxmayaraq, aşağı düşə bildim. Sonrakı 5 il ərzində mən yüksəklik alpinizmi barədə düşünmürdüm və əsasən texniki marşrutlara qalxırdım və Elbrusun hündürlüyündən yuxarı qalxmırdım.

- Bu cür təhlükəli durumlarda hansı hissələri keçirirsiniz?

- Ən çətin və təhlükəli anlarda maksimum özümü toplamağa, tez qərar qəbul etməyə və hərəkət etməyə hazır olmağa çalışıram.

- Maraqlıdır, yaş artdıqca dağa çıxmaq çətinləşir mi?

- Mənim 50 yaşım var. Bu alpinistin hündür dağlara getməsi üçün əla dövrüdür. Bir qədər əvvəl mən planetin hündürlüyü görə dördüncü yerdə qərarlaşan Lxotse (8516 m) zirvəsinə ayaq basdım. Gələn il bizim Şimali Qafqazda bir sıra zirvələrə qalxmağı planlaşdırıram. Bundan başqa alpinizm üzrə təlimatçı olaraq, yeni başlayanlara və nisbətən təcrübəli idman dərəcəsi olanlara təlimlər keçirəm və hesab edirəm ki, təlimatçı-müəllim yalnız sözdə deyil, həm də real zirvə yürüşləri ilə öz bilik səviyyəsini göstərərək tələbələr üçün yaxşı nümunə ola bilər.

- Rəqabət apardığınız şəxs varmı? Ümumiyyətlə, dağçılarda rəqabət hissi necə olur?

- Yox, dağlarda nə digər alpinistlərlə, nə də təbiətlə yarışmıram. Əgər belə demək olarsa, özüm özümə yarışırım. Bütün nasazlıqlarımı və çətinlikləri fəth edərək özüm üzərimdə qələbə qazanıram.

- İsrafil müəllim, övladlarınızdan dağçılığa marağ göstərən varmı?

- Kiçik oğlum Əli 6 yaşındadır. Bu yaxınlarda, Everest filmi televiziyada birlikdə izlədikdən sonra dedi ki, ata, böyüyəndə mən dağlara getməyəcəyəm, futbol oynayacağam. Mən onu məmnuniyyətlə dəstəklədim.

Böyük oğlum Aslan 10 yaşındadır. O, qayalara yaxşı dırmanır. Ötən il mənimlə Bezenqi alpinist düşərgəsinə getdi. O, bu il yenidən oraya gedəcəyini vəd edir.

Mən uşaqları alpinizmlə məşğul olmağa təşviq etmirəm. Sadəcə olaraq, onlara ətrafımızdakı təbiətin gözəlliyini göstərirəm. Dağlara getmək və ya getməməyi isə zaman gəldikdə onlar özləri qərar verəcəklər.